



## Referat fra møde i Faglig Referencegruppe onsdag d. 15. marts 2023

kl. 13.10-15.30

Mødet blev afholdt på Tolderlundsvej 5, 5000 Odense C.

---

### Deltagere

Isabelle Navarro Vinten, Miljøstyrelsen (MST) – Vicedirektør, mødeleder  
Anne Smet Andersen, Bæredygtigt Landbrug (BL)  
Lisbeth Jess Plesner, Dansk Akvakultur  
Henning Mørk Jørgensen, Danmarks Naturfredningsforening (DN), (på Skype)  
Thyge Nygaard, DN  
Lars Brinch Thygesen, Danmarks Sportsfiskerforbund  
Kurt Møller, Danske Regioner, (på Skype)  
Signe Jung-Madsen, DCE  
Karen Timmermann, DTU  
Bertel Nilsson, GEUS  
Jørn Rasmussen, Fair Spildevand  
Bjarne Brønserud, Fair Spildevand  
Charlotte Højbjerg, KTC-faggruppen Natur og Overfladevand  
Marie Østergaard, Landbrug & Fødevarer, (på Skype)  
Rukhsar Asif, Miljøministeriets departement  
Ivan Ben Karottki, Miljøministeriets departement, (på Skype)  
Lidde Bagge Jensen, MST, Hav- og Vandmiljø – Kontorchef, mødeleder  
Peter Kaarup, MST Østjylland – Kontorchef  
Kim Iemming, MST, Hav- og Vandmiljø - Funktionsleder  
Stig Eggert Pedersen, MST Fyn – Funktionsleder  
Mai Løbner Andersen, MST, Hav- og Vandmiljø - Referent  
Charlotte Greve, MST, Hav- og Vandmiljø, (på Skype)  
Jakob Bruun Nicolaisen, MST, Hav- og Vandmiljø  
Thomas Bruun Valdemarsen, MST Fyn  
Emil Kobberup, MST, Hav- og Vandmiljø  
Luc Taliesin Eisenbrückner, MST, Hav- og Vandmiljø  
Søren Laurentius Nielsen, Tænketanken Hav

### Punkt 1) Velkomst

Isabelle Navarro Vinten (MST) bød velkommen til mødet.

På baggrund af et møde i Finansministeriets følgegruppe til Second Opinion redegjorde Isabelle Navarro Vinten for Second Opinions tre faser, og særligt deres fordeling mellem Finansministeriet og Miljøstyrelsen. På mødet i Finansministeriet præsenterede COWI deres rapport om bl.a. det juridiske og naturvidenskabelige handlerum for vandplanerne. Isabelle Navarro Vinten oplyste, at rapporten vil blive offentliggjort på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Ift. dagsordenen for møderne i Faglig Referencegruppe udgår punktet om tværgående diskussion indtil videre. Proceduren med at udsende præsentationer forud for mødet fastholdes.

Isabelle Navarro Vinten oplyste, at de nye vandområdeplaner forventes at blive offentliggjort inden for en overskuelig fremtid.

## **Punkt 2) Marine virkemidler**

Lidde Bagge Jensen (MST) introducerede projektet, og Karen Timmermann (DTU) præsenterede projektet. Der henvises – også for de øvrige oplæg – til de udsendte præsentationsslides.

Lars Brinch Thygesen (Danmarks Sportsfiskerforbund) spurgte til, hvorvidt udplantningen af ålegræs kan foretages med maskiner. Karen Timmermann svarede, at udplantningen foretages ved håndkraft, og at der på nuværende tidspunkt ikke findes maskiner, som kan løfte opgaven. Det er heller ikke en del af økonomien i projektet.

Jørn Rasmussen (Fair Spildevand) spurgte, hvorvidt der på baggrund af indsatsen over for kvælstofudledning til de marine økosystemer er risiko for, at ålegræsset kan være næringsstofbegrænset. Karen Timmermann svarede, at ålegræsset optager næring fra havbunden og dermed har mulighed for at optage næringsstoffer efter behov uden at være afhængig af næringsstoffer i vandfasen. Ålegræs i danske farvande oplever dermed ikke næringsstofbegrænsning. Derimod er ålegræssets udbredelse begrænset af lysforhold, hvilket er en eutrofieringseffekt.

Jakob Bruun Nicolaisen (MST) spurgte til økonomien i projektet, og hvorvidt tangdyrkingen havde kommercielle perspektiver. Karen Timmermann svarede, at dette endnu ikke er tilfældet.

Søren Laurentius (Tænketanken Hav) spurgte til muligheden for at anvende tang til kulstofbegravelse. Karen Timmermann svarede, at mens det er teoretisk muligt, er der ikke sikre estimater, og det er ikke medtaget i nogen klimaregnskaber. Muligheden for at opbevare høstet tang i et ”dybt hul”, hvor det ikke omsættes, er for teoretisk til at forskerne er villige til at tage det med i deres overvejelser.

Lisbeth Plesner (Dansk akvakultur) spurgte, om der udelukkende anvendes sukkertang i projektet. Karen Timmermann svarede, at sukkertang er den eneste art, der indgår i projektet, men at der afprøves forskellige teknikker mhp. at danne mere biomasse. Lisbeth Plesner spurgte, hvorvidt der foretages en vurdering af tangdyrking i forhold til andre virkemidler, herunder opdræt af muslinger. Karen Timmermann svarede, at effekterne af de marine virkemidler vil blive opgjort på en måde, som gør dem sammenlignelige med tidligere afrapporterede data for opdræt af muslinger, men at opdræt af muslinger ikke indgår i projektet om marine virkemidler.

Isabelle Navarro Vinten spurgte, hvor langt foran Danmark er på området sammenlignet med vores nabolande, særligt hvorvidt andre lande har koblet marine virkemidler med vandplanlægningen. Karen Timmermann svarede, at hun ikke har hørt om andre lande, som kobler ålegræs og tang med vandplanlægningen, og at Danmark klart er blandt toppen på området.

Thyge Nygaard (DN) kommenterede, at lovgivningen ift. beskyttelse af erhvervsdykkeriet danner en barriere for udplantningen af ålegræs og foreslog en ændring af reguleringen, som ville tillade frivillige med rekreativ dykkercertifikat at deltage i arbejdet. Karen Timmermann svarede, at de er bekendte med problemstillingen, og at deres jurister kigger ned i det. Hun uddybede, at der ofte er en god grund til restriktionerne.

Marie Østergaard (Landbrug og Fødevarer) spurgte, hvorvidt SDU indgår i arbejdet med genetablering af ålegræs, og hvorvidt opdræt af muslinger som virkemiddel tages med i genbesøget. Karen Timmermann svarede, at Mogens Flindt fra SDU er med i virkemiddelprojektet og leder arbejds pakken om reetablering af ålegræs. Isabelle Navarro Vinten svarede, at der blev differentieret eksplicit mellem marine virkemidler og muslinger ifm. landbrugsforhandlingerne. Der arbejdes på et muslingenotat, som vil samle op på eksisterende viden på området, men det står endnu ikke klart, hvordan muslinger skal indgå i det videre forløb.

Lars Brinch Thygesen kommenterede i forhold til virkemidlet om opdræt af muslinger, at man burde starte med at undersøge effekten af at undlade at skrabe efter muslinger, inden man starter med at dyrke muslinger i vandfasen.

## **Punkt 3) Lokalt funderede analyser**

Peter Kaarup (MST) introducerede og præsenterede en status for projektet.

Anne Smet Andersen (BL) spurgte, hvorfor de nævnte kommuner var blevet udvalgt. Peter Kaarup svarede, at kommunerne var udvalgt ud fra en række kriterier, herunder restindsatsbehov, beskrivelse af organisationen af arbejdet og eksisterende samarbejder, der er beskrevet på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Jørn Rasmussen kommenterede, at "målopfyldelse" ikke er defineret i vandrammedirektivet, og at der derfor ikke er lovhjemmel. Peter Kaarup svarede, at målopfyldelsen er velbeskrevet i direktivet. Lidde Bagge Jensen foreslog, at emnet kunne drøftes yderligere efter mødet.

Lars Brinch Thygesen spurgte, hvordan man sikrer inddragelse i Second opinion, og om kystvandrådene skal følge den politiske agenda ift. at sigte efter god-moderat grænsen, eller om kystvandrådene kan være mere ambitiøse. Peter Kaarup svarede, at der arbejdes med målsætninger i andre faser af Second Opinion, og vurdering af målsætninger og målbelastninger ikke er omtalt som en opgave for kystvandrådene i vejledningen til kystvandrådsarbejdet. Som udgangspunkt bør i kystvandrådsarbejdet derfor arbejdes ud fra de målsætninger, der er beskrevet i vandområdeplanerne. Lars Brinch Thygesen kommenterede, at kystvandrådene bør modtage information om udviklingen ift. Second Opinion. Lidde Bagge Jensen svarede, at der orienteres om arbejdet vedr. Second Opinion, og det som sker i MST-regi.

#### **Punkt 4) Grundvandspåvirkning af søer**

Lidde Bagge Jensen introducerede projektet, og Bertel Nilsson (GEUS) præsenterede projektet.

Karen Timmermann spurgte, hvorvidt der var set på data om fosfor i det tilførte grundvand. Bertel Nilsson svarede, at fosfor ikke er taget med i dette projekt, men indgår i andre projekter.

Charlotte Højbjerg (KTC-faggruppen) spurgte til betydningen for vandindvinding. Jakob Bruun Nikolaisen svarede, at der er opmærksomhed på problemstillingerne vedr. vandindvindingstilladelser, og at der er udviklet værktøjer for de større vandløb, men ikke for søer og mindre vandløb.

Lars Brinch Thygesen kommenterede, at vandindvinding administreres forskelligt på tværs af kommunerne, og der derfor er behov for en vejledning på området.

Marie Østergaard spurgte, om der laves sø-projekter ifm. genbesøget. Lidde Bagge Jensen svarede, at der sammen med genbesøget arbejdes med søer og vidensgrundlaget for påvirkninger. Isabelle Navarro Vinten supplerede, at der er udviklingsprojekter i gang, som adresserer de nævnte problemer. Disse projekter forventes præsenteret i regi af Faglig Referencegruppe.

Bjarne Brønserud spurgte om undersøgelsen omhandlede alt vand under jordoverfladen, som befandt sig i mættede zoner eller som hængende grundvandslommer? Dette blev bekræftet af oplægsholderen.

#### **Punkt 5) Eventuelt**

Jørn Rasmussen kommenterede, at der i vandplanerne bør regnes med koncentrationer frem for totalmængder af næringsstoffer.

Jørn Rasmussen informerede om, at Fair Spildevand vil rette henvendelse til MIM vedr. en uens fortolkning af Faglig Referencegruppes kommissorium fsva. medlemmernes mulighed for at få indflydelse på dagsordenen. Isabelle Navarro Vinten vil efter mødet tage en parallel dialog med Jørn Rasmussen om emnet.